

Macrofaunanieuwsmail 87, 4 november 2009

Beste lezers,

Deze herfst editie is rijkelijk gevuld met Diptera nieuws. Ook mogen we weer nieuwe lezers verwelkomen. Een extra dikke nieuwsbrief voor een mooie 'gure' avond.

Blijf je berichten sturen naar macrofauna@rws.nl als je iets leuks leest, weet of hoort.
(Oude nummers zijn nog te lezen op www.macrofauna.web-log.nl)

Groeten, Myra Swarte

In dit nummer:

STEL JE VOOR 1	1
STEL JE VOOR 2	2
STEL JE VOOR 3	2
Wie kan de volgende ervaring bevestigen of ontkennen ?	2
Aanvullingen op de determineertabel voor Chironomidae versie 2003 (of 2009) ..	3
Meldingen van Diptera-larven die nieuw zijn voor Nederland of weinig waargenomen	6
Aanvullingen op de lijst van Nederlandse Chironomidae	12
Vernieuwe website van de Werkgroep Exoten	13
Uit het vogeldagboek van Adri de Groot	14

STEL JE VOOR 1

Mijn naam is Wilfred Reinhold en ik ben initiatiefnemer en voorzitter van het platform Stop invasieve exoten. Deze vereniging heeft tot doel om te bevorderen dat de invoer en verspreiding van schadelijke uitheemse dieren en planten wordt voorkomen, en dat gevestigde populaties zoveel mogelijk worden verwijderd. Dit om te voorkomen dat er onomkeerbare schade optreedt aan onder meer natuur, milieu, gezondheid en waterbeheer.

Tot die invasieve exoten behoren ook verschillende soorten die tot de macrofauna worden gerekend, zoals de Amerikaanse rivierkreeft, de Chinese wolhandkrab, de Japanse oester, de quaggamossel, de Amerikaanse zwaardschede en niet te vergeten: de tijgermug .

Het platform wil dit doel bereiken door onder meer het geven van voorlichting, het benaderen van media en parlement, samenwerking met andere belanghebbende organisaties en – waar nodig - het voeren van juridische procedures.

Met vriendelijke groet,

Wilfred Reinhold
Platform *Stop invasieve exoten*
tel. 06 - 28 18 96 91
mail: info@invasieve-exoten.nl
website: www.invasieve-exoten.nl

> **Help mee** om natuur, milieu en gezondheid te beschermen tegen de invoer en verspreiding van uitheemse dieren en planten.

> **Voorkom** dat er onomkeerbare schade ontstaat.

> **Word lid** van het platform Stop invasieve exoten

> Voor slechts **2,50 euro** per jaar!

Informatie en aanmelding: kijk op www.invasieve-exoten.nl

voor alle informatie over de tijgermug, rode vuurmier en ambrosia: zie www.tijgermug.info

STEL JE VOOR 2

Al vele jaren ben ik bezig met onderzoek - als amateur - aan mollusken. O.a. de watersoorten (zee, brak, zoet) hebben mijn aandacht. Ik let echter ook op andere waterorganismen. Regelmatig publiceer ik kleine artikelen over een van mijn onderzoeksgebieden: de Amsterdamse Waterleidingduinen. Niet alleen de zoetwatermollusken kwamen daarbij ter sprake maar ook onderwerpen als de libellenlarvenfauna, verspreiding staafwants en vondst aasgarnaal (*Hemimysis anomala*) werden geplaatst in 'Natuuronderzoek' (Natuurberichten uit de Amsterdamse Waterleidingduinen).

nwsbr_natuuronderz
_nov_08.pdf

Meer tijd kostte het medeauteurschap van Nederlandse Fauna 2: 'De Nederlandse Zoetwatermollusken' en de samenstelling van 'De weekdieren van de Nederlandse brakwatergebieden' (Nederl. Faunist. Meded. 12).

Door mijn werk (biologisch onderzoek aan grondmonsters voor archeologen) kom ik regelmatig schelpen tegen. Hierdoor heb ik nu gegevens over de verspreiding/aanwezigheid van de watersoorten in de afgelopen duizenden jaren in de ondergrond van Nederland.

Als er lezers van deze nieuwsbrief schelpmateriaal bezitten uit Holocene afzettingen of hier meer over willen weten dan zijn zij welkom.

Wim Kuijper
w.j.kuijper@gmail.com
w.j.kuijper@arch.leidenuniv.nl

STEL JE VOOR 3

Mijn naam is Leon van Kouwen en sinds kort ben ik werkzaam bij Deltares als junior onderzoeker/adviseur aquatische ecologie. Ik ben geboren en getogen in Nijmegen en dus dicht bij het water opgegroeid. Daarnaast heb ik de liefde voor alles wat beweegt en groeit ook nog meegekregen van mijn ouders. Ik ben in december 2008 afgestudeerd in Nijmegen en Essen (Duitsland) en heb me tijdens stage en scriptie geconcentreerd op het beoordelen van waterkwaliteit aan de hand van macrofauna. Dat heb ik gedaan in de Brantas rivier op Oost-Java en in het kader van intercalibratie van de KRW-maatlatten voor de Donau. Mocht iemand vragen hebben, dan hoor ik dat natuurlijk graag!

Groeten,
Leon (leon.vankouwen@deltares.nl)

Wie kan de volgende ervaring bevestigen of ontkennen ?

Deze zomer bemonsterde ik een tiental vennen. Hierbij viel me op dat wanneer er in het ven veel *Sphagnum cuspidatum* (Waterveenmos) groeit er heel weinig waterdieren te vinden waren.

Zowel de densiteit als de diversiteit waren dan erg laag.

Daar dit naar het beheer van vennen wel een zeer belangrijk gegeven is, had ik hierover meer duidelijkheid verkregen.

Daarom vraag ik of u dezelfde ervaring hebt opgedaan en of u over nadere literatuurgegevens hieromtrent beschikt.

Met dank en vriendelijke groeten,
ericstoffelen@skynet.be

Aanvullingen op de determineertabel voor Chironomidae versie 2003 (of 2009)

Henk Moller Pillot oktober 2009

De 2e druk (2009) is niet zodanig gewijzigd, dat hij niet meer als de eerste (met jaartal 2003) kan worden aangehaald. Wel zijn de uitgangen van de soortnamen soms gecorrigeerd. De wijzigingen zijn vooral gelegen in het feit, dat de tabel soms wat handiger werkt (vooral ook voor beginners) en enkele correcties van onjuistheden. Het betreft o.a. de tabel voor *Paracladopelma*, *Polypedilum* (zie hiervoor echter beter de tabel van David Tempelman), *Tanytarsini* en *Stempellinella*. De naam *Saetheria* is in de tabel ingevoegd waar nodig.

verdere aanvullingen en verwijzingen naar figuren van Schmid, P.E., 1993 – Wasser und Abwasser Suppl. 3/93, en anderen:

Orthoclaadiinae

Cricotopus annulator: getekend bij Schmid p. 293, maar in werkelijkheid is de middentand (in tegenstelling tot de tekst bij Schmid!) meestal iets breder, niet te onderscheiden van *bicinctus*, behalve door het ontbreken van de zwarte driehoekige tand en de fijne tandjes aan de mandibel. Meestal zijn de middelste tanden bij *annulator* wel iets donkerder, maar dit is absoluut niet betrouwbaar. Lijkt op *Orthocladius rubicundus*, maar I_4 is bundel (meestal iets dikker dan bij *bicinctus*). Verder vond Hub Cuppen, dat de dorsale seta op het preanale segment bij *C. annulator* langer is (circa 1/3 segmentlengte) dan bij *C. bicinctus* (circa 1/5 segmentlengte).

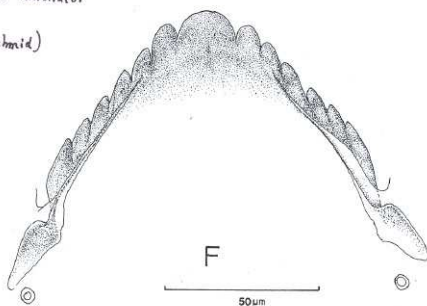
Verschildt van *Cricotopus triannulatus*, doordat de mandibel alleen in het distale derde deel donker is (bij *triannulatus* tot de helft donker) en doordat de mandibelrug bij *annulator* glad is, bij *triannulatus* gekarteld).

Cricotopus bicinctus: het eenvoudigste soortkenmerk is de driehoekige zwarte tand aan de mandibel ter hoogte van de *ssd*. Bij Schmid p. 287 getekend achter de *ssd*. De tand kan iets afgestompt zijn, maar is in zijaanzicht altijd zichtbaar en ontbreekt bij alle andere soorten (ook bij *Orthocladius*).

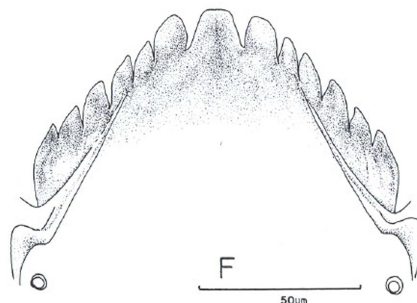
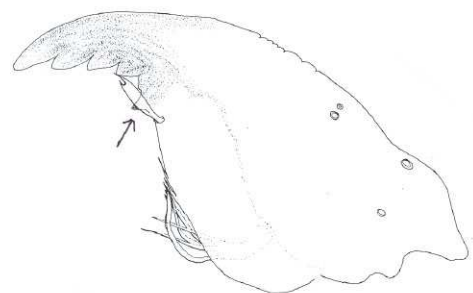
Cricotopus curtus heeft een middentand, die hoogstens tweemaal zo breed is als de eerste zijtand, zie fig. Schmid p. 295. Vaak is de mandibel erg donker (minstens zo donker als bij *triannulatus*). [De mandibelrug is volgens Hirvenoja ± glad, volgens Schmid gekarteld (bij *triannulatus* gekarteld, bij *annulator* niet)].

Cricotopus triannulatus heeft de hele distale helft van de mandibel donker en de middentand is meestal iets smaller dan bij *annulator* (althans in Nederland). De middentand bij *curtus* is nog iets smaller.

Cricotopus annulator
mentum
(vlg. Schmid)

Cricotopus bicinctus: mandibel

Cricotopus curtus

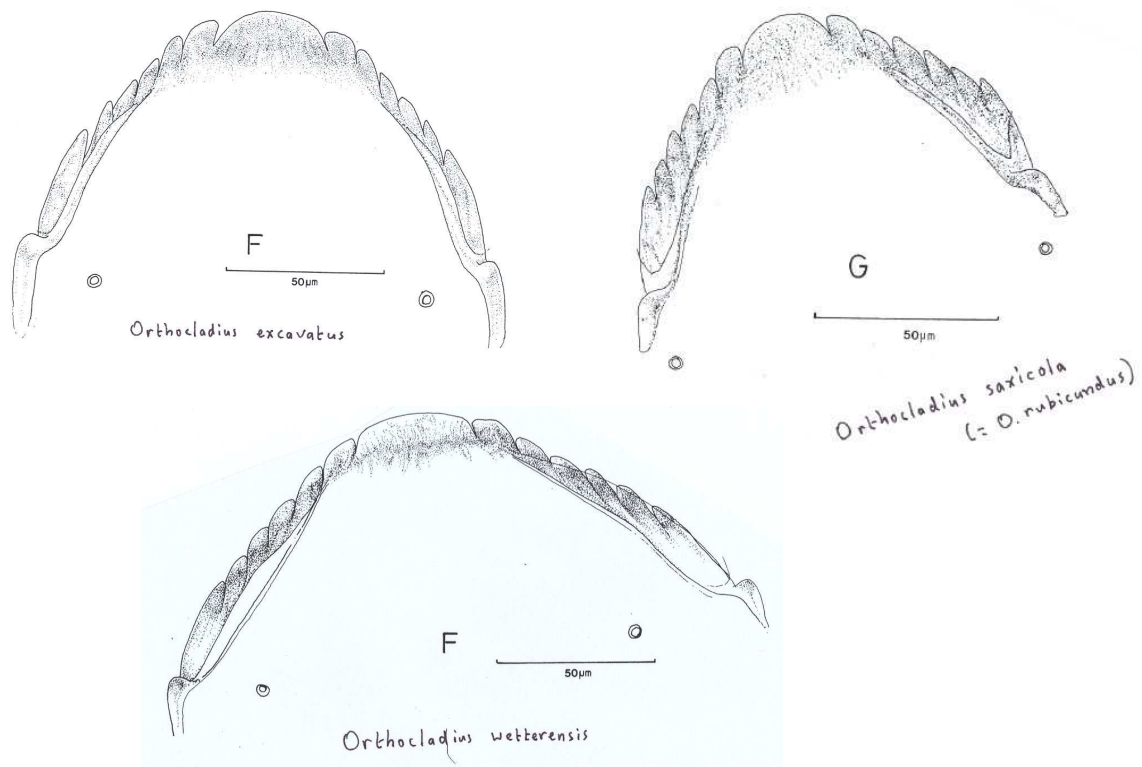
Eukiefferiella ilkleyensis is met de hoofdtabel niet gemakkelijk te determineren omdat de setae op het abdomen vrij klein zijn en de kop donkerbruin, dus moeilijk te bestuderen. Denk dus aan deze soort, als je larven met donkerbruine kop hebt. De larven leven niet alleen hygropetrisch, maar bv. ook op stenen in snelstromende beken.

Orthocladius zie de nieuwe tabel voor het subgenus *Orthocladius*.

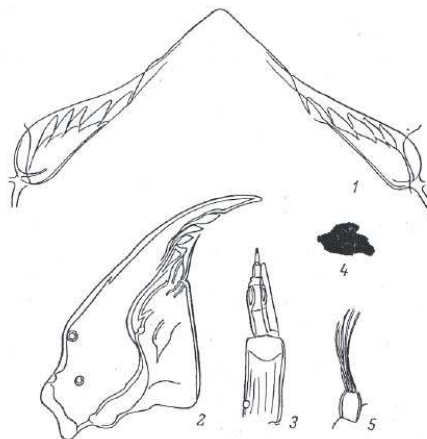
Orthocladius oblidens agg. mentum zie Schmid p. 381 (*O. wetterensis*).

Orthocladius rhyacobius fig. ongeveer als Schmid p. 379 (*O. excavatus*, wellicht is het deze soort bij Schmid)

Orthocladius rubicundus lijkt vrij sterk op *Cricotopus annulator* (en *Cricotopus bicinctus*), echter middelste 5 tanden bij deze 2 soorten vaak (niet altijd) lichter. Setae submenti ongeveer hetzelfde ingeplant. Het enige betrouwbare verschil met *annulator* is de I_4 -bundel van *Cricotopus*. Fig Schmid p. 373 (als *O. saxicola*).

Parakiefferiella. (p. 47, sub 29a) *P. smolandica* wijkt nogal af van de figuur op p. 46. De middentand is groot, stomp driehoekig en de ventromentale platen bedekken vaak de zijtandjes (fig. bij Pankratova p. 207 als *Paratrichocladius triquetra*, bij Chernovskii uitg. 1961 fig. 120 op p. 247). Een zeer klein, vaak iets blauwachtig larfje in beekjes.

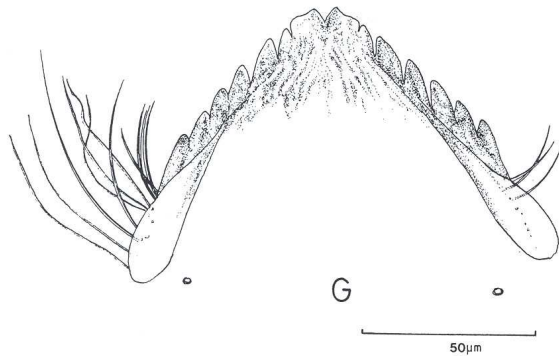

Pnc. 126. *Paratrichocladius triquetra* Tshernovskij.

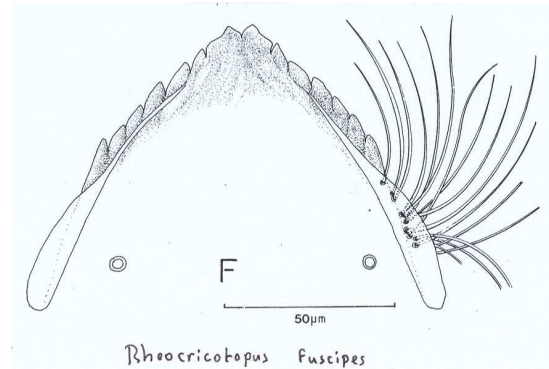
Paratrichocladus rufiventris De meeste exx. springen er uit door de kleur: gele kop, paarsachtig gevlekte thorax en groenachtig abdomen. De kop kan echter wel ten dele bruinachtig zijn. Denk altijd aan deze soort, als je een vrij kleine Orthocladus-achtige larve hebt met smalle middentand en donker mentum.

Psectrocladius barbatipes (p. 67 sub 2b): AR tot 3,0.

Rheocricotopus chalybeatus en *fuscipes* (de soorten met het neventandje) zijn te onderscheiden aan de lengte van de setae, maar ook aan de plaatsing van de setae submenti: bij *chalybeatus* iets verder naar achteren dan de hoeken van de ventromentale platen, bij *fuscipes* duidelijk meer naar voren: zie Schmid figuren pp. 447 en 451.

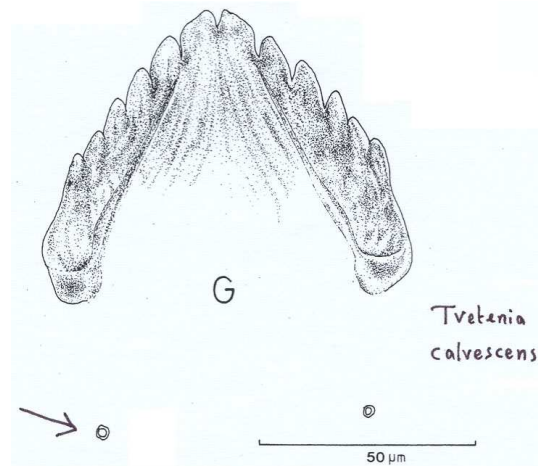
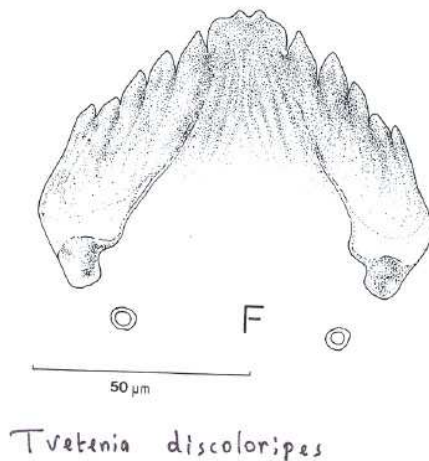
Rheocricotopus chalybeatus

Tvetenia calvescens (en *bavarica*) zijn van *discoloripes/verralli* te onderscheiden, doordat de setae submenti ver onder de hoeken van de ventromentale platen staan (bij *discoloripes* agg. dichtbij die hoeken: zie Schmid figuren pp. 487 en 489/91).

Verder is de thorax bij *discoloripes* agg. hetzelfde van kleur als het abdomen, terwijl de thorax van *calvescens* vrijwel ongekleurd is, duidelijk minder dan het blauwe of blauwgroene abdomen. Dit is bij zeer zwakke vergroting al een betrouwbaar verschilkenmerk.

(Ondersteunend is verder, dat *calvescens* een iets kleinere kop heeft (< 0,40), ook wat donkerder geel, en minder forse setae op het lichaam.) *Bavarica* is nog kleiner.

Chironomus

hier alleen enkele belangrijke correcties/aanvullingen

5a-b *longipes* \leftrightarrow *luridus* agg. Onderscheid nog niet goed bekend. Kopbreedte bij *luridus* agg. vanaf 440 μ m (vooral *pseudothummi* en *uliginosus*)

8a hier ook (behalve *Camptochironomus*): *C. fraternus* (in hoogveen)

12a-b *muratensis* \leftrightarrow *plumosus* agg. (laatste zin) Bij *muratensis* hebben de meeste middellange (dus niet de langste) klauwtjes een aantal tanden, bij *plumosus* agg. vrijwel geen.

De opsplitsing van *plumosus* agg. is dubieus, omdat ook *C. entis* in NL voorkomt.

14b *annularius agg.* kan niet op de aangegeven wijze worden opgesplitst (zie Moller Pillot 2009 pp. 28 en 37).

23a – b *acutiventris* heeft ventromentale platen met tot 48 striae. De ventromentale platen zijn vaak, maar niet altijd donkerder. Dus als enige kenmerk blijft soms over de MS. Deze soort leeft vaak in beken.

24b *melanescens* kan soms een klein gulavlekje hebben.

Microtendipes

Het determineren van dit genus volgens deel I B is zeker niet zinloos, omdat *M. pedellus agg.* alleen in beken en schone plassen voorkomt. Verder is *M. rydalensis* met de gele tabel (en ook met de hoofdtabel in deel I B) niet te determineren, omdat deze soort drie middentandjes heeft, die niet boven de eerste zijtanden uitsteken (zie Wiederholm fig. 10.44 op p. 395). Let op de alternerende Lauterbornse organen! Zeldzaam in beken.

Voor systematiek en nomenclatuur zie Moller Pillot (2009).

Tanytarsini

Cladotanytarsus. Het is niet zinloos (zoals sommigen reeds doen volgens Wiederholm p. 306) *C. gr. mancus* af te scheiden van *C. vanderwulpi* (in NL zeer waarschijnlijk alleen deze soort van deze groep). Bij *gr. mancus* is de tweede zijtand van het mentum kleiner. *C. vanderwulpi* heeft geen kleinere tweede zijtand. De soort is waarschijnlijk beperkt tot snelstromend water.

Meldingen van Diptera-larven die nieuw zijn voor Nederland of weinig waargenomen

H. Cuppen oktober 2009

De afgelopen 30 jaar heb ik een uitgebreide referentiecollectie van Diptera-larven uit Nederland aangelegd die deels behoren tot een aantal minder bekende genera waarvan de taxonomie nog steeds in ontwikkeling is. Dit betreft de Chironomidae, Dixidae, Psychodidae en Limnobiidae. Materiaal van Psychodidae is grotendeels gecontroleerd door Prof. Dr R. Wagner en dat van de Limoniidae door Dr. V. Podènié. Voor de beoordeling of een soort nieuw is voor Nederland is uitgegaan van Beuk (2002) en het Nederlands soortenregister (LNV, 2009).

Dr. H. Moller, Dr. T. Ekrem, P. Langton, Prof. Dr R. Wagner, T. van Haaren en Dr. V. Podènié wil ik hartelijk bedanken voor hun hulp bij determinaties. Dhrn Achterkamp, Knol, Tempelman, Vallenduuk en Van Maanen en mevr Korsten wil ik bedanken voor meldingen en het beschikbaar stellen van materiaal. De meldingen van de Chironomidae zijn afgestemd met Henk Moller, zodat geen doublures in meldingen van nieuwe soorten ontstaan.

Psychodidae

Opmerking algemeen: Larven behorend tot de genera *Pneumia* (= *Satchelliella*) en *Psychoda* komen algemeen in Nederland voor. Veel oudere vermeldingen van de genera *Pericoma sp* en *Telmatoscopus sp* door waterschappen hebben vermoedelijk veelal betrekking op *Pneumia*-larven. Vermelding van *Berdeniella sp* uit Nederland door waterschappen betreft vermoedelijk foutdeterminatie van ofwel *Bazzarella* of *Pericoma diversa*. Aanbevolen determinatiewerk (Vaillant, 1971-1983).

Bazzarella subneglecta: Vaals; Bron Weijerhofbeek; 21-07-1977; 2 larven; det. Wagner; vermelding in Mol (1984) en Beuk (2002) is gebaseerd op dit materiaal.

Boreoclytocerus ocellaris: Vaals; Zieversbeek; 12-10-1981; 1 larve; det Wagner. Waddinxveen; Ringvaart Zuidplaspolder; 23-09-2001; 2 larven; det. H. Cuppen.

Pericoma exquisita: Beertsenhoven; Bron Onderzietlossing; 26-08-1977; 1 larve; det. Wagner; vermelding in Mol (1984) en Beuk (2002) is gebaseerd op dit materiaal.

Pericoma trifasciata: Noorbeek; Bron 4^e zijtak Noor; 25-08-1977; 1 larve; det. Wagner; vermelding in Mol (1984) en Beuk (2002) is gebaseerd op dit materiaal.

Pericoma diversa: Ugchelen; Ugchelse Beek; stuwwand Hamermolen; 28-04-2009; 18 larven en 4 poppen; leg Soes; det H. Cuppen; **nieuw voor Nederland**. Een publicatie over deze vondst is in voorbereiding.

Tonnoiriella pulchra: Vaals; Zieversbeek; 21-07-1977; 2 larven; det Wagner; vermelding in Mol (1984) en Beuk (2002) is gebaseerd op dit materiaal.

Broekhuizen; kwelmoeras Schuitwater; 28-05-1998; 1 larve; det. H. Cuppen.

Ugchelen; Koppelsprengen; 18-10-1999; 1 larve; det. Wagner.

Ulomyia sp: Strucht; Kleingracht; 26-08-1977; 1 larve; det Wagner; larven van *Ulomyia* komen vrij algemeen voor in sprengkoppen en bovenlopen van sprengbekken langs de Oost-Veluwe en bronnen in Limburg en Twente.

Clogmia albipunctata; Zutphen; riooloverstort spoorloot; 15-11-2007; 1 larve 4^e stadium; det. H. Cuppen. Op grond hiervan larve **nieuw voor Nederland** gemeld in de grijze literatuur (Witteveen en Bos 2008). Larve indicatief voor zeer sterk organisch belast water.

Haringvliet; 15-09-2008; 1 larve 3^e stadium; leg Achterkamp; det. H. Cuppen.

Officieel is de soort onder de benaming WC-motmug (diverse vondsten van volwassen dieren) nieuw voor Nederland gemeld door Bouman (2009). Vermoedelijk heeft de soort zich pas recent in Nederland gevestigd als gevolg van het warmer worden van het klimaat.

Threticus sp: Vaals; Zieversbeek; 12-10-1981; 2 larven; det Wagner.

Het genus *Threticus* is **nieuw voor Nederland**.

Jungiella sp; Oene; oever tichelgat Welsumerwaarden; 01-07-1982; 1 larve; det Wagner.

Vorchten; oever kleisloot Plakkenweg; 20-05-1983; 1 larve; det Wagner.

Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Panimerus sp. : Vaassen; Nijmolensche beek; 17-05-1979; 1 larve; det Wagner.

Peripsychoda sp: Bommerich; Bron Klitserbeek; 28-09-1977; 1 larve; det Wagner. Larven van *Peripsychoda* zijn in Nederland vrij zeldzaam en bekend uit diverse bronnen en bronbekken in Limburg en Twente.

Limoniidae

Nuttige algemene informatie over families en genera van Limoniidae is te vinden in Van Haaren (1998).

Antocha vitripennis: Terziet; Terzieterbeek; 03-10-2000; 2 larven; det. H. Cuppen.

Glane, Bovendinkel, 1 larve en 1 pop; 13-05-2008; det H. Cuppen.

Austrolimnophila ochracea: Vaassen; Dorpsbeek; 28-03-2002; 3 larven; det H. Cuppen; in verzadigd dood hout onder water.

Dicranomyia modesta: Oosterhuizen; Veldhuizerspreng; 14-05-1985; 1 larve; det. Podèniéné.

Erioptera limbata: Lottum; Siebersbeek; 02-04-1976; 208,5/385,0; 1 larve; det. Podèniéné.

Einrade; Bron Hermansbeek; 20-07-1977; 1 larve; det. Podèniéné.

Heerjansdam; sloot Langeweg; 06-07-2000; 1 larve; det. Podèniéné. De larve is voor het eerst beschreven door Podèniéné (2002). De soort is **nieuw voor Nederland**.

Helius pallidirostris: Drachten; stadsvijver; 09-05-2001; 200,1/567,3; 1 larve; det. Podèniéné.

Capelle a/d IJssel; stadsvijver Operalaan; 12-09-2003; 100,09/440,72; det. Podèniéné. De larve is voor het eerst beschreven door Podèniéné (2002). Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Hoplolabis vicina: Helle; Klitserbeek; 8-5-2000; 193,10/310,42; 1 larve; det. Podèniéné.
Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Ilisia maculata: Enschede; Het Rutbeek (plas); 03-10-2003; 2 larven; det. Podèniéné.
Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Limonia phragmitidis: Apeldoorn; Winkewijert (sprengenbeek); 14-04-2004; 193,18/466,23; 1 larve; det. Podèniéné. Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Limnophila schranki: Heerde; poel Grift; 02-10-2003; 199,16/486,86; 1 larve; det. Podèniéné. Boekelo; Rutbeek; 28-10-2003; 3 larven; det. Podèniéné. De larve is voor het eerst beschreven door Podèniéné (2002). Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**. Vermoedelijk is de soort vrij algemeen in beken.

Lipsothrix remota: larve lokaal in bronnen en bovenlopen van beken in Limburg (o.a. Elsloo; Hemelbeek) en Twente (Ootmarsum; Denekamp), waar de soort verzameld kan worden **onder schors** van in het water liggende stammen en dikke takken. Met normale schepnet bemonstering is het bijna niet mogelijk deze larve te verzamelen.

Neolimnomyia nemoralis: Eerbeek; Eerbeekse beek; 21-09-1998; 2 larven; det. Podèniéné.
Vermoedelijk komt deze soort vrij algemeen voor langs oevers van beken in Nederland. Door waterschappen incidenteel gemeld als P. gr nemoralis (zie Nijboer en Verdonschot, 2002).

Neolimnomyia batava: Vaassen: Rode beek; 06-04-1998; 1 larve; det T. van Haaren.
Eerbeek; Eerbeekse beek; 21-09-1998; 1 larve; det. Podèniéné.

Neolimnomyia filata: Saasveld; Saasvelderbeek; 1 larve; det. H. Cuppen. Larven van N. batava en N. filata zijn vermoedelijk vrij algemeen in beken. De twee soorten zijn regelmatig onder de benaming P. gr filata gemeld uit Nederland (zie Nijboer en Verdonschot, 2002). De soorten zijn te onderscheiden aan de tanding aan de binnenzijde van de mandibel (zie Brindle, 1967).

P. discicollis: Kuttingen; Elzeveldlossing; 19-07-1977; 1 larve; det. Podèniéné. Veel materiaal dat waarschijnlijk tot deze soort behoort is verzameld onder de benaming P. gr discicollis. Vermoedelijk is de soort P. discicollis algemeen in beken.

Pseudolimnophila lucorum: Epe; Paalbeek; 03-05-1993; 1 larve; det. Podèniéné.

Pseudolimnophila sepium: Ootmarsum; zuidbron Springendalse Beek; 20-11-2000; det. Podèniéné. De larve van P. sepium is voor het eerst beschreven door Podèniéné (2002).

Dit betreft de **eerste larvenmelding voor beide soorten uit Nederland**. Pseudolimnophila-larven komen vrij algemeen voor in meer natuurlijke beken.

Symplecta stictica: Emst; retentievijver Smallerse Beek; 07-10-1998; 1 larve; det. Podèniéné.

De Lutte; Bovendinkel; 06-08-2009; 266,6/483,9; 2 larven; det H. Cuppen; collectie Waterschap Regge & Dinkel. Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Chironomidae

Paramerina divisa: Gasteren; Gasterensche Diep; De Heest; 08-05-2008; 3 larven; det. H. Cuppen; controle H. Moller.

Gasteren; Gasterensche Diep; Visvliet; 28-08-2008; 6 larven en 1 pop; det. H. Cuppen.

De soort is niet opgenomen in de recente determinatietabel van Vallenduuk en Moller Pillot (2007), omdat de soort niet verwacht werd in Nederland en het omliggende gebied. In dit boek en Moller Pillot (1984) staat tegenstrijdige informatie over de kleur van het tweede antennelid en de naschuiwerklauwjtjes.

In het Gasterensche Diep samen met P. cingulata. Het in het Gasterensche Diep verzamelde materiaal van P. divisa verschilt van P. cingulata doordat het tweede antennelid geel gekleurd is en geen van de naschuiwerklauwjtjes een lange zijtand bezit. De lengte (N=8) varieert van 4,0 - 6,0 mm en verschilt niet noemenswaardig van P. cingulata. De naschuiwerklauwjtjes zijn gelig van kleur. Een van deze klauwtjes kan geel, geelbruin tot lichtbruin van kleur zijn (variabel kenmerk). De soort is **nieuw voor Nederland**.

Graceus ambiguus en *Sergentia near prima*: beide taxa zijn recent in Nederland gevonden (zie Moller Pillot, 2009) en een determinatietabel is gepubliceerd in *Lauterbornia* (Cuppen, Klink en Moller Pillot, 2009). Een pdf bestand van dit artikel is op verzoek beschikbaar.

De informatie uit het Macrofauna Ringonderzoek 2007 (Waterschap Groot Salland, 2007) waarin wordt ingegaan op verschillen tussen de genera *Tribelos*, *Phaenopsectra* en *Endochironomus* is niet meer up to date.

Cricotopus annulator: Gasteren; Gasterensche Diep; De Heest; 08-05-2008; 9 larven; 1 pop met larvenhuid en tientallen exuviae; det. H. Cuppen.

Glane, Bovendinkel Weertsbrug; 04-05-2009; 10 larven; det H. Cuppen; 4 larven refcoll. HC en 6 larven in collectie Waterschap Regge & Dinkel.

Deze soort is inmiddels ook gevonden in beken in Zuid-Limburg en Noord-Brabant (door Henk Moller). *C. annulator* is gemakkelijk te verwarren met *C. bicinctus*, die vaak als begeleidende soort optreedt. De larve van *C. annulator* mist de fijne zaagtandjes op de binnenrand van de mandibel en het kleine donkere tandje (zie opmerking Vallenduuk vorige mafanieuwsbrief). Verder is de dorsale seta op het preanale segment bij *C. annulator* wat langer (circa 1/3 segmentlengte) dan bij *C. bicinctus* (circa 1/5 segmentlengte). De larve moet nog nader beschreven worden.

Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Eukiefferiella gracei: Glane, Bovendinkel; 08-10-2007; 4 larven; det. H. Cuppen. Deze soort is al jaren bekend uit de Dinkel bij Glane en De Lutte. In de referentiecollectie van Waterschap Regge & Dinkel bevindt zich ook een pop van deze soort. *Eukiefferiella gr. gracei* wordt voor het eerst vermeld door Klink en Moller Pillot (1996).

De soort ontbreekt in de lijst van Beuk (2002) en is daarom beschouwd als **nieuw voor Nederland**.

Orthocladius olivaceus: Mechelen; Mechelderbeek; 01-05-2000; 1 pop; det. H. Moller.

Een pop van deze soort is ook gevonden in de Rode putse beek in Zuid-Limburg (Barend van Maanen en Monique Korsten, 19 mei 2009). De larve is waarschijnlijk niet te onderscheiden van de (waarschijnlijk algemenere) *O. fuscimanus*.

Deze soort behorend tot het subgenus *Eudactylocladius* is **nieuw voor Nederland**.

Parakiefferiella smolandica: Obbicht; Kingbeek; 26-04-2000; 182,5/337,3; 14 larven en 3 poppen (det Langton). Deze soort is **nieuw voor Nederland** gemeld in Macrofaunanieuwsbrief 16 (2001), wat blijkbaar gemist is door Beuk (2002) gezien het ontbreken in zijn lijst. Ook Van Kleef en Esselink (2004) hebben dit gemist en vermelden de soort nieuw voor Nederland op grond van vondsten van exuviae in venmilieu.

Orthocladius (*Orthocladius*): Door H. Moller (2009) is recent een revisie gestart van de Nederlandse soorten. Dit heeft geleid tot een tabel voor exuviae van de Nederlandse soorten en een conceptlarventabel. Hierbij zijn diverse nieuwe Nederlandse soorten gevonden.

Orthocladius dentifer: Apeldoorn; Beek Orderveen; 02-05-2001; 5 larven; det. H. Moller; 1 exuvium det P. Langton.

Apeldoorn; Grift Hofstraat; 30-05-2005; 1 pop met larvehuid; det H. Moller.

Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Door van Kleef en Esselink (2004) voor het eerst uit Nederland gemeld op grond van vondsten van exuviae in venmilieu. Controle hiervan is wenselijk omdat alle *Orthocladius* (*Orthocladius*) soorten in Nederland met uitzondering van *O. glabripennis* beperkt zijn tot stromend water.

Orthocladius glabripennis: De Lutte; Snoeyinksbeek; 05-04-2005; 1 pop; det H. Moller aug. 2009. Door H. Cuppen eerder gedetermineerd als *O.?* *glabripennis* en opgestuurd naar P. Langton die deze pop foutief als *O. obumbratus* determineerde. De echte *O. obumbratus* komt alleen voor in Amerika. *O. glabripennis* is ook in diverse stilstaande wateren in het westen van Nederland gevonden o.a. door David Tempelman. Deze soort is **nieuw voor Nederland**.

Orthocladius rubicundus: Mechelen; Mechelderbeek; 01-05-2000; circa 30 larven (det H. Moller) en 10 poppen (det Langton). Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

Orthocladius rhyacobius: Epe; Verloren beek; 28-03-2002; 6 larven en 1 pop, det H. Moller aug. 2009. De pop was aanvankelijk foutief als *O.?* *obumbratus* en *O. pedestris* gedetermineerd door resp H. Cuppen en P. Langton. Deze soort is **nieuw voor Nederland**.

Paratanytarsus laccophilus; Apeldoorn; Woudhuis; plas B natuurontwikkelingsgebied het Schol; 27-03-2007; 6 larven; 1 praepop en 1 pop; det H. Cuppen en H. Moller. Dankzij de aanwezigheid van een praepop zijn larvenkenmerken gevonden waarmee de larve van andere Paratanytarsuslarven te onderscheiden is. Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**.

De larve moet nog nader beschreven worden. Pecten epipharyngis met 3 tanden. Lauterbornse organen op korte stelen Opvallende kenmerken zijn een lange L2 op het eerste abdominale segment die vaak gespleten is, maar soms ook enkelvoudig. Verder een lange L4 van circa 150 µm op het 7^e abdominale segment.

De larve is als volgt in te passen in de tabel van Klink (1983):

5 L2 on abd. segment 7 subequal to L4; L2 on segment 1 and 2 often bifid **P. laccophilus**
L2 on abd. segment 7 much shorter as L4; L2 on segment 1 and 2 simple, bifid or branched.....**6**

Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae uit poelen Oldenaller en Ravenvennen uit Nederland gemeld. Echter al eerder gevonden door Vallenduuk ongepubliceerd (Wassenaar; plassen Meijndel; diverse exuviae; 27-09-2001).

Tanytarsus dibranchius: Nieuw voor Nederland gemeld in de Macrofaunanieuwsbrief van april 2002. Nog niet opgenomen in Beuk (2002). Sindsdien op meer plaatsen verzameld in beken in Drenthe en Twente, maar ook in sloten in West-Nederland (De Haeck en De Meije, collectie Aquasence).

Tanytarsus chinyensis: Loenen, Albaplas, 22-08-2006, 1 exuvium, det H. Cuppen. Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae voor Nederland gemeld uit zwakgebufferde vennen. De larve heeft een antennesokkel met een lange gebogen spoor. Nog niet te onderscheiden van T. brundini en T. curticornis (T. gr chinyensis).

Tanytarsus gibbosiceps: Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae gemeld uit een poel in het Voltherbroek. De larve is nog niet met zekerheid gevonden in Nederland.

Tanytarsus lactescens: Oele, Steenveldsleiding, 11-04-2006, 246,4/472,9, circa 20 larven in refcoll. HC en Waterschap Regge en Dinkel. Deze soort is **nieuw voor Nederland**.

Tanytarsus longitarsis: Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae gemeld uit vennen (o.a. poel Ravenvennen). De larve behoort tot de T. lestagei-groep en is tot dusverre nog niet met zekerheid uit Nederland bekend.

Tanytarsus nemorosus: Apeldoorn, Het Woudhuis, Het Schol; Mesotrofe poel; 21-04-2001, 1 larve. Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**. Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae voor Nederland gemeld uit diverse vennen in Oost en Zuid-Nederland. Vermoedelijk is de soort vrij algemeen in vennen.

Sinds 2006 zijn door H. Moller en H. Cuppen kenmerken gevonden om de larve te onderscheiden van de nauw verwante soort T. excavatus en is de soort opgenomen in de conceptlarventabel voor Nederland.

Tanytarsus miriforceps: Apeldoorn; Het Woudhuis; Het Schol; Mesotrofe poel; 21-04-2001, 1 exuvium. Vermoedelijk een zeldzame soort.

Tanytarsus palettaris: Obbicht; Kingbeek; 26-04-2001; 1 exuvium; det H. Cuppen. Door David Tempelman in maart 2009 gevonden in de bron van de Tielebeek in Noord-Limburg. Soort van bronbeken.

Tanytarsus striatulus: Heittrak, ven, 28-07-2008, 2 larven, leg Vallenduuk, det H. Cuppen. Dit betreft de **eerste larvenmelding uit Nederland**. Voor het eerst door van Kleef en Esselink (2004) op grond van vondsten van exuviae voor Nederland gemeld uit diverse vennen in Oost en Zuid-Nederland. Vermoedelijk is de soort vrij algemeen in vennen.

De larve behoort tot de T. eminulus-groep en is sinds 2008 te onderscheiden van nauw verwante soorten. Net als T. eminulus bezit de soort een klein dorsaal tandje op een van de kleine naschuiwerklaauwtjes. Dit kenmerk was voor deze soort onbekend (zie Ekrem, 2004). Van T. eminulus verschilt de soort doordat de seta II op het labrum getand is en een andere verhouding tussen lengte lauterbornse organen en antennelid 3-5 (< 2,7 bij T. eminulus en > 3,3 bij T. striatulus).

Dixidae

Dixa nebulosa: Loenen; Albaplas; 15-08-2006; det H. Cuppen.

Nijmegen; stadsvijver Lindenholt, 07-05-2008, leg en det H. Moller.

Deze soort is **nieuw voor Nederland**. Soorten van het genus *Dixa* zijn in Nederland uitsluitend uit stromend water bekend. De Albaplas, een diepe zandwinplas met een zeer goede waterkwaliteit, en de vijver Lindenholt wijken hier vanaf en betreffen beide stilstaand water.

Dixa submaculata: Cottesen; bron Cotteserbeek; 14-04-1978; 1 mn, det H. Cuppen. Larve op diverse plaatsen in Zuid-Limburg en Twente in bronnen en bronbeekjes. Deze soort is **nieuw voor Nederland**. Volgens Nijboer en Verdonschot (2002) zou deze soort niet in Nederland voorkomen, maar wel de nauw verwante soort *D. maculata*. Dit is onjuist en juist andersom. Beuk (2002) baseert zich voor de larve op onbetrouwbare bronnen. Een publicatie hierover is in voorbereiding.

Literatuur

Beuk, L. T. 2002: Checklist of the Diptera of the Netherlands. KNNV, Utrecht.

Brindle, A. 1967. The larvae en pupae of the British *Cylindrotominae* and *Limoniinae*. Transactions of the Society for British Entomology. Vol. 17.

Boumans, L. 2009. De WC-mot *Clogmia albipunctata*, een opvallend maar onopgemerkt element van onze fauna (Diptera: Psychodidae). Nederlandse Faunistische Mededelingen 30.

Cuppen, H. 2001. Nieuwe chironomide voor Nederland. Macrofaunanieuwsbrief 16.

Cuppen, H. 2002. Nieuwe *Tanytarsus*soort voor Nederland. Macrofaunanieuwsbrief 21.

Cuppen, H. Conceptversie juli 2008. Identificatiesleutel voor 4e stadiumlarven van *Tanytarsus* voor Nederland en België..

Cuppen, H., A. Klink en H. Moller Pillot, 2009. The larvae of *Graceus ambiguus* and *Sergentia* near *prima* and their identification. *Lauterbornia*, 67: 29-37.

Ekrem, T., 2004. Immature stages of European *Tanytarsus* species I The *eminulus*-, *gregarius*-, *lugens*- and *mendax* species groups (Diptera, Chironomidae). *Mitt. Mus. Nat. kd. Berl., Dsch. Entomol. Z.* 51: 97-146.

Haaren, T. van, 1998. Verzamelde literatuur voor determinatie van Diptera. Diptera- workshop.

Kleef, H. van en H. Esselink, 2004. Monitoring van abiotiek, vegetatie, dansmuggen en kokerjuffers in gerestaureerde zwakgebufferde oppervlaktewateren. Rapport expertisecentrum LNV.

Klink, A en H. Moller Pillot, 1996. Lijst van de Chironomidae. WEW Themanummer 08.

Mol, A.W.M., *Limnofauna Neerlandica*. Nieuwsbrief EIS 15.

Moller Pillot, H., 1984. De larven der Nederlandse Chironomidae (Diptera); *Orthoclaadiinae sensu lato*. Nederlandse Faunistische Mededelingen 1B.

Moller Pillot, H., 2009. Chironomidae larvae; Biology and Ecology of the Chironomini.

Moller Pillot, H., 2009. *Orthocladius*, subgenus *Orthocladius*. Vereenvoudigde tabel voor exuvia van de Nederlandse soorten en conceptlarventabel.

Nijboer en Verdonschot, Zeldzaamheid van de macrofauna van de Nederlandse binnenwateren. WEW Themanummer 19.

Podèniéné, V., 2002. Records on new and little-known larvae of the family Limoniidae (Diptera, Nematocera) from Lithuania. *Acta Zoologica Lituanica*, 12.

Vaillant, F., 1971-1983. Psychodidae: In E. Linder (ed) *Die Fliegen der palaarktischen region*. Lieferung 287, 291, 292, 305, 310, 313, 317, 320, 326 en 328.

Vallenduuk, H.J. en H.K.M. Moller Pillot, 2007. Chironomidae larvae; General ecology and Tanytopodinae. of the Netherlands and adjacent lowlands. KNNV, Utrecht.

Waterschap Groot Salland, 2007. Macrofauna Ringonderzoek 2007. Platf. Hydrobiologisch medew.

Witteveen en Bos, 2008. Waterschap Veluwe Ecoscan Voorst. Onderzoek effecten riooloverstorten op oppervlaktewater.

Aanvullingen op de lijst van Nederlandse Chironomidae

Verdere aanvullingen op de meldingen door Hub Cuppen in deze nieuwsbrief door **Henk Moller Pillot**

De volgende soorten, niet vermeld in het stuk van Hub Cuppen, zijn in Nederland recent waargenomen en niet op deze wijze vermeld in Beuk (2002) en/of Klink & Moller Pillot (1996). Indien een soort in deze publicaties niet voorkomt, is ook de auteursnaam vermeld. Overigens: ik ben niet de auteur van de publicatie in Beuk (2002).

Paramerina pygmaea: vermeld in Beuk (2002) moet nog altijd heten *Paramerina cingulata*.

Chironomus entis Shobanov, 1989: inmiddels in NL vastgesteld en cytologisch gecontroleerd (meded. H. Vallenduuk).

Chironomus fraternus Wülker, 1991: zie Moller Pillot (2009): volgens meded. H. Vallenduuk is de soort niet zeldzaam in Nederlandse hoogvenen.

Chironomus pilicornis: de oude opgaven zijn dubieus, maar de soort is recent gevonden in de Deurnse Peel (zie Moller Pillot, 2009).

Chironomus uliginosus: in tegenstelling tot wat geschreven staat in Moller Pillot (2009) behoort het Nederlandse materiaal (ULI 2) volgens nader cytologisch onderzoek tot de soort *C. uliginosus* Keyl, 1960 (meded. H. Vallenduuk).

Cryptochironomus denticulatus (Goetghebuer, 1921): een volwassen mannetje werd verzameld langs de Zieversbeek bij Lemiers (oktober 2009, Moller Pillot).

Microtendipes rydalensis (Edwards, 1929): larven en exuviae gevonden in beken in Drenthe en Twente (zie Moller Pillot, 2009).

Paralauterborniella nigrohalteralis: was alleen subfossiel bekend, doch is vanaf 1997 op ongeveer 30 plaatsen gevonden (Moller Pillot, 2009).

Polypedilum tetracrenatum Hirvenoja, 1962: exuviae gevonden door Hein van Kleef in een ven bij Waalre (Moller Pillot, 2009).

Stenochironomus hibernicus: recent in diverse beken in Noord-Brabant verzameld (meded. H. Vallenduuk).

Cladotanytarsus iucundus: in Klink & Moller Pillot (1996) en in Beuk (2002) onjuist gespeld.

Tanytarsus nigricollis Goetghebuer: de exuviae van 1 ex. werden verzameld in mei 1996 in een poel bij de Keersop te Riethoven (det. P. Langton).

Telmatogeton cf. *japonicus* Tokunaga: nog altijd staat het niet vast, dat de Nederlandse vondsten (in zout en brak water) deze soort betreffen, maar het genus moet in elk geval op de Nederlandse lijst staan. Vergelijk Klink & Moller Pillot, 1996.

Potthastia gaedii: recent verzameld in beken in Zuid-Limburg en Noord-Brabant.

Corynoneura arctica Kieffer: diverse vondsten, ten dele gecontroleerd door P. Langton.

Corynoneura coronata: blijkt in beken een van de algemeenste soorten te zijn.

Corynoneura lobata: in Zuid-Limburg op enkele plaatsen gevonden. De als cf. *lobata* gedetermineerde larven uit beekjes elders in Nederland behoren waarschijnlijk ook inderdaad tot deze soort.

Cricotopus curtus: de exuviae zijn recent ook gevonden in de Selzerbeek (Z. Limburg).

Cricotopus flavocinctus (Kieffer): exuviae Roeteringsbroek (H. van Kleef, det. P. Langton).

Cricotopus similis Goetghebuer: dit is waarschijnlijk een kleine vorm van *C. trifascia*. Exuviae Selzerbeek, okt. 2009.

Cricotopus speciosus Goetghebuer: exuviae en larven door Hub Cuppen verzameld te Apeldoorn (Woudhuis) (maart 2007) (al eerder gemeld in nieuwsbrief door Ronald Munts). Sindsdien zijn ook van enkele andere plaatsen larven bekend geworden.

Limnophyes pentaplastus: in Klink & Moller Pillot (1996) abusievelijk als *paraplastus* vermeld. Vooral in het zuidoosten van ons land algemeen langs beekoevers.

Orthocladius ruffoi Rossaro & Prato, 1991: exuviae gemeld door Klink als *Rheorthocladius* sp. A uit de Grensmaas, ook gevonden in de Geul te Wijlre (Moller Pillot, okt. 2009).

Psectrocladius (*Mesopsectrocladius*) *barbatipes* Kieffer: exuviae gevonden in het Beuven en de Gerritsflesch (2001, St. Bargerveen).

Psectrocladius schliezi Wülker: larven Heelsumse beek (zie de Beauvèsère-Storm & Tempelman, 2009).

Pseudosmittia bothnica: vermeld als *Lindebergia bothnica*. Waarschijnlijk vrij algemeen in pioniersituaties (oevers).

Smittia contingens (Walker, 1856): op diverse plaatsen gevonden in paardenvijgen (zie Moller Pillot, 2008).

Smittia terrestris Goetghebuer, 1941: op diverse plaatsen in Nederland in vochtig schraalgrasland (zie Moller Pillot, 2008).

Thienemaniella clavicornis: Moet in de lijst vervallen. De vermelding in Klink & Moller Pillot (1996) en Beuk (2002) berust op onjuiste determinatie. De soorten van dit geslacht zijn als exuviae niet betrouwbaar te determineren.

Thienemanniella majuscula (Edwards): algemeen in laaglandbeken (= *T. flaviforceps* agg.).

Thienemanniella obscura Brundin, 1956 (sensu Langton & Cranston, 2007): Selzerbeek, 2009. Waarschijnlijk algemeen in Zuid-Limburg. Vermoedelijk betreft het echter niet de soort van Brundin, maar een nog onbeschreven soort van het *vittata-obscura* complex. De larve behoort tot het *clavicornis* agg. van Moller Pillot.

Zalutschia mucronata: de vermelding in Beuk (2002) berust op een vergissing.

Literatuur:

Beauvèsère-Storm, A. de & D. Tempelman, 2009. De dansmug *Psectrocladius schliezi* nieuw voor Nederland, met een beschrijving van de larve (Diptera: Chironomidae). – Ned. Faunistische Meded. 30: 17-22.

Beuk, P.L.Th. (ed.), 2002. Checklist of the Diptera of the Netherlands. – KNNV publ., Zeist.

Klink, A. & H. Moller Pillot, 1996. Lijst van de Nederlandse Chironomidae. – Werkgr. Ecol. Waterbeheer Themagr. 08. 10 pp. + bijlage.

Moller Pillot, H.K.M., 2008. Identification and ecology of the genus *Smittia* Holmgren in the Netherlands (Diptera: Chironomidae). – Tijdschrift voor Entomologie 151: 245-270.

Moller Pillot, H.K.M., 2009. Chironomidae larvae II. Biology and ecology of the Chironomini. – KNNV publ., Zeist. 270 pp.

Vernieuwe website van de Werkgroep Exoten

Er wordt de laatste jaren steeds meer aandacht besteed aan exoten. Het lijkt erop dat exoten is steeds grotere snelheid binnenkomen en dat die in toenemende mate tot problemen leiden. De Werkgroep Exoten is 10 jaar geleden opgericht om kennis uit te wisselen over bijvoorbeeld herkenning en eventuele aanpak van exoten.

Om vroege signalering van nieuwe exoten mogelijk te maken is een snelle uitwisseling van kennis noodzakelijk. De Werkgroep Exoten heeft daarvoor een website gemaakt waar plaats is voor allerlei informatie en discussie over nieuwe soorten. Deze website is nu vernieuwd. Behalve aquatische organismen is er nu ook informatie over terrestrische organismen te vinden en kan iedereen die dat wil kennis toevoegen. Leden worden van toevoegingen direct op de hoogte gesteld via email en kunnen daarop ook direct weer reageren. De inhoudspaginas van alle soorten kunnen door de leden worden bijgewerkt via een Wiki-systeem.

De Werkgroep Exoten is tegelijk een subgroep van de Werkgroep Ecologisch Waterbeheer (WEW) en een werkgroep van de Nederlands-Vlaamse Ecologen Vereniging. (NecoV). Op de websites van beide verenigingen staat iets over de werkgroep, maar vanaf eind oktober wordt geleidelijk alles overgebracht naar de nieuwe site <http://www.werkgroepexoten.nl> en wordt ook de functionaliteit uitgebreid. Een deel van de functionaliteit, zoals het toevoegen van nieuwe soorten en links naar andere sites over exoten, is pas vanaf half november beschikbaar.

Deze website beoogt (weer) de centrale discussieplek van specialisten te worden over exoten in Nederland.

P.S. De Werkgroep Exoten organiseert op 10 december een themadag over Kaderrichtlijn Water en Exoten. Zie <http://www.wew.nu/exoten/themadag2009.pdf>

Uit het vogeldagboek van Adri de Groot

Een mooie fotosessie over het Veelkleurig Aziatisch lieveheersbeestje. <http://www.vogeldagboek.nl/>

090910 Veelkleurige veelvraten

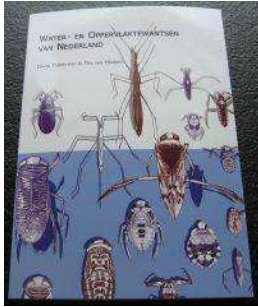
Veelkleurige Aziatische lieveheersbeestjes (Harmonia axyridis - Asian Lady Beetle; Harlequin Ladybird) komen in vele tientallen variaties voor. Van vaalgeel tot pikzwart met 2 tot 19 variabele stippen. Ze zijn groter dan de meeste inlandse lieveheersbeestjes en hebben een deuk in het achterlijf, wat o.m. te zien is op de foto hierboven van de zwarte kever met vier rode vlekken. Bovenstaande foto's had ik makkelijk met andere varianten kunnen aanvullen. In de fotocollage staat rechtsonder de larve van de H. axyridis.

De opmars van het veelkleurige Aziatisch lieveheersbeestje duurt onverminderd voort. Ruim een handvol jaar geleden werden de eerste exemplaren van deze kevertjes gezien, in 2001 in België en in 2003 in Nederland. Intussen zijn wij ermee overspoeld.

Een griezelig voorbeeld van faunavervalsing om financieel gewin. Onnadenkend had men namelijk deze kevers in de kassenteelt geïntroduceerd, ter bestrijding van bladluis. Het viel op je vingers na te tellen dat zulke kleine beestjes makkelijk kunnen ontsnappen. Dat deden ze dan ook en ze vermenigvuldigen zich in een rap tempo. In de natuur worden echter niet alleen luizen verorberd, maar met name de larven zijn veelvraten die ook de inlandse lieveheersbeestjes en andere keversoorten massaal verorberen.

Water- en oppervlaktewantsen van Nederland

Nog altijd verkrijgbaar bij <http://www.jeugdbondsuitgeverij.nl/>

Euro 8,00

David Tempelman en Ton van Haaren (2009) 116 blz.

Met deze tabel kunnen alle 67 soorten die in Nederland voorkomen worden gedetermineerd.

De determinatiesleutels zijn voorzien van van talrijke afbeeldingen.

De tabel is volledig voor Nederland, België, Luxemburg, Noord-Frankrijk, Duitsland en Denemarken.

www.vermandel.com

Herdruk verschenen !

Euro 29,95

Michael Chinery (2009, zevende druk) 320 blz.

Meer dan 1000 afbeeldingen, waarvan 800 in kleur. Deze gids beschrijft alle ordes en families die voorkomen ten westen van de lijn tussen Finland en de Adriatische kust. De illustraties zijn vervaardigd door een groep gespecialiseerde tekenaars en alle details zijn natuurgetrouw weergegeven. De enige nederlandse algemene insectengids.

Einde macrofaunanieuwsmail 87 van 4 november 2009